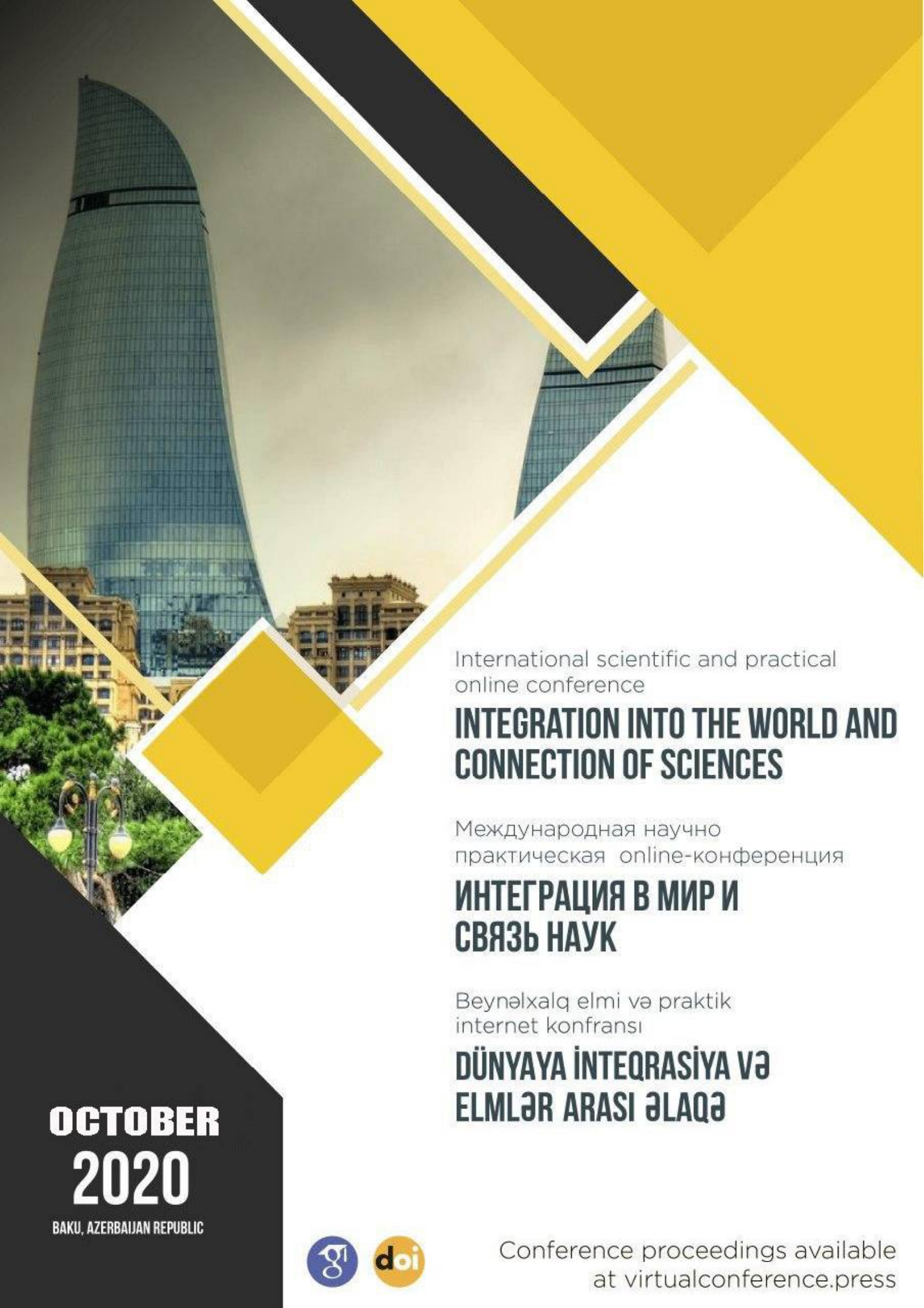

International scientific and practical
online conference

INTEGRATION INTO THE WORLD AND CONNECTION OF SCIENCES

Международная научно
практическая online-конференция

ИНТЕГРАЦИЯ В МИР И СВЯЗЬ НАУК

Beynəlxalq elmi və praktik
internet konfransı

DÜNYAYA İNTEQRASIYA VƏ ELMLƏR ARASI ƏLAQƏ

**OCTOBER
2020**

BAKU, AZERBAIJAN REPUBLIC

Conference proceedings available
at virtualconference.press

EDITORIAL BOARD РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Prof. Sevinj Hacıyeva, Baku State University, Azerbaijan
s.hacıyeva-bsu@mail.ru

Prof. Irma Shioşvili, IaKoB Gogebashvili Telavi State University, Georgia rector@tesau.edu.ge

Prof. Nazim Şamilov, Baku State University, Azerbaijan
nshamilov@yandex.com

Prof. Anar İsgandar, Baku State University, Azerbaijan
anarışgandar@gmail.com

Prof. Hakan Mete Dogan, Tokat Gaziosmanpasha University, Turkey, hakanmete.dogan@gop.edu.tr

Prof. Afsun Sujayev, Institute of Additive Chemistry of the ANAS, Azerbaijan s.afsun@mail.ru

Prof. Gıyas Bayramov, Baku State University, Azerbaijan
giyasbayramov@mail.ru

Prof. Nadir Mammadli, Azerbaijan Architecture and Construction University, Azerbaijan
nurlan1959@gmail.com

Prof. Munevver Sokmen, Konya Food and Agriculture University, Turkey
munevver.sokmen@gidatarim.edu.tr

Prof. Moises Canle Lopez, University of A Coruna, Spain
moises@udc.es

Prof. Mugan Guliyev, Ganja State University, Azerbaijan
muganquliyev@gmail.com

Prof. Saday Aliyev, Azerbaijan Medical University, Azerbaijan saday.a@gmail.com

Prof. Alla Oudalova, Obninsk Institute of Nuclear Power Engineering, Russia oudalova@mail.ru

Prof. Suriya Gilmanshina, A. Butlerov Institute of Chemistry, Russia gilmanshina@yandex.ru

Prof. Ilgiz İrnazarov, Institute of Ichthyology and Aquaculture of the Polish Academy of Sciences, Poland
ilgiz.irnazarow@golysz.pan.pl

Assos. Prof. Elmina Gadirova, Baku State University, Azerbaijan elmina2010@mail.ru

Assos. Prof. Ali Alkan, Karadeniz Technical University, Turkey alialkan@gmail.com

Assos. Prof. Nedim Özdemir, Mugla Sıtkı Kocman University, Turkey ata.dadaoz@gmail.com

Assos. Prof. Sabina Omarova, Baku State University, Azerbaijan sabinaomarova1@gmail.com

Assos. Prof. Fatali Hüseynov, Baku State University, Azerbaijan fatali_h@mail.ru

Assos. Prof. Ahmet Demirak, Mugla Sıtkı Kocman University, Turkey ademirak@yahoo.com

Assos. Prof. Parviz Nadirov, Azerbaijan State University of Oil and Industry, Azerbaijan
parvizn1971@mail.ru

Assos. Prof. Konul Niftaliyeva, Baku State University, Azerbaijan kenul.niftaliyeva@gmail.com

Assos. Prof. Yagut Rzayeva, Azerbaijan State Pedagogical University, Azerbaijan yaqut_rzayeva@mail.ru

Assos. Prof. İsgandar Gilmanshin Institute of Engineering, Russia is-er@yandex.ru

Assos. Prof. Roman Konieczny, Institute of Meteorology and Water Management, Poland rkoniec@gmail.com

Assos. Prof. Sevinj Gasimova, Baku State University, Azerbaijan gasimovasevinc@mail.ru

Assos. Prof. Gerasimov İevgenii, Ukrainian institute of water management engineering, Ukraine
e.g.gerasimov@gmail.com

Assos. Prof. Kamala Gahramanova, Baku State University, Azerbaijan kemalet@bk.ru

Assos. Prof. Jasarat Şabanov, Baku State University, Azerbaijan jasarat@mail.ru

Assos. Prof. Seyil Najimudinova, Kyrgyz Turkish Manas University, Kyrgyz nseil20@mail.ru

Assos. Prof. Vitali Khaletski, Brest State University named A.S. Pushkin, Belarus chalecki@inbox.ru

Assos. Prof. Parvana İbragimova, Baku State University, Azerbaijan pervancei@mail.ru

Dr. Boyukhanım Mammadbayova, Azerbaijan State University of Culture and Arts, Azerbaijan
bellatalibova73@gmail.com

Hörmətli həmkarlar!

Sizi 30 sentyabrda keçiriləcək “Dünyaya integrasiya və elmlər arasındakı əlaqə” Azərbaycan-2020 Beynəlxalq elmi praktik konfransda iştirak etməyə dəvət edirik. Mövcud vəziyyətlə əlaqədar konfrans onlayn qaydada (vidiokonfrans halında) keçiriləcəkdir. Konfransda professor və elmlər namizədləri, elmi işçilər, doktorant və magistrılar iştirak edə bilər. Tezis materialları məlumat məktubunda qeyd olunduğu qaydalara uyğun tərtib edilməlidir. Nəzərinizə çatdırırıq ki, ISBN və DOI nömrələrinin verilməsi ilə elektron konfrans materialları toplusu nəşr olunacaqdır. Konfrans iştirakçılarının elektron konfrans materialları toplusu <https://www.virtualconferences.press> saytında yerləşdiriləcəkdir.

Konfransın nəticələrinə görə, iştirakçıların məruzələri arasında ən yaxşı əsərlər qeyd ediləcəkdir. Bu əsərlərin müəllifləri sertifikatlarla təltif ediləcəkdir.

Dear Colleagues!

We invite you to take part in the International Scientific and Practical Conference “Integration into the world and connection of sciences” Azerbaijan-2020, which will be held on September 30. Due to the current situation, the conference will be held online (in the form of a video conference). The conference can be attended by professors and candidates of sciences, researchers, doctoral students, masters. Thesis materials must be compiled in accordance with the rules outlined in the information letter. Please be informed that a collection of e-conference materials will be published with ISBN and DOI numbers. A collection of e-conference materials will be posted on <https://www.virtualconferences.press>.

According to the results of the conference, the best works will be noted among the reports of the participants. The authors of these works will be awarded certificates.

Уважаемые коллеги!

Приглашаем вас принять участие в Международной научно-практической конференции «Интеграция в мир и связь наук» Азербайджан-2020, которая состоится 30 сентября. В связи со сложившейся ситуацией конференция будет проходить в режиме онлайн (в форма видеоконференции). В конференции могут принять участие профессора и кандидаты наук, исследователи, докторанты и магистры. Тезисы должны быть составлены в соответствии с правилами, изложенными в информационном письме. Обращаем ваше внимание, что сборник материалов электронной конференции будет опубликован с номерами ISBN и DOI. Сборник материалов электронной конференции будет размещен на <https://www.virtualconferences.press>.

По итогам конференции лучшие работы будут отмечены среди докладов участников. Авторам этих работ будут вручены сертификаты.

СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

AGRICULTURAL SCIENCE

Gerasimov Ievgenii, Herasimov Oleksandr

MAIN DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION OF ENERGY-SAVING FOR THE CLOSE IRRIGATION NETWORK.....7

BIOLOGICAL SCIENCES

Khalimova Shoxina Eminjon qizi

INTRODUCTION TO LAMIACEAE FAMILY.....9

Saleh İntizam Əliyev, Oqtay Zaman Qarabəyli, Ülviyyə Namiq Həşimova

DƏVƏÇİ LİMANININ ZOOPLANKTONUNUN ÖYRƏNİLMƏSİNƏ DAİR.....12

Hacıyeva Ləman Mürvət, Vəliyeva Günay Azer, Güləhmədov Saib Qurban

SÜD TURŞUSU BAKTERİYALARININ PERİFERİK ZÜLALLARININ AYRILMASI.....14

MEDICAL SCIENCES

Ganieva Shakhzoda Shavkatovna

IMMUNOLOGICAL PARAMETERS OF BLOOD AND SALIVA IN CHILDREN WITH GASTROINTESTINAL FOOD ALLERGY.....16

Liverko Irina Vladimirovna, Abduganieva Elnora Abralovna, Fattakhova Yuliya Edgarovna

MORPHOLOGICAL SIGNS OF CARDIOVASCULAR DISEASE IN CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE ACCORDING TO AUTOPSY PROTOCOLS.....18

Eshonkhodjaev O.D., Bobaev U.N.

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE RESULTS OF VIDEOTORACOSCOPIC INTERVENTIONS ON THE LUNG.....20

Azimov E.H.

RESULTS OF TOTAL MESORECTAL EXCISION21

Əzimov E.H.

TOTAL MEZOREKTAL EKSIZIYA (TME) ZAMANI SİRKÜLYAR REZEKSIYA SƏRHƏDİNƏ (SRS) TƏSİR GÖSTƏRƏN FAKTORLARIN ÖYRƏNİLMƏSİ.....22

М.Ш. Хакимов, С.К. Хантбаев,

ХИМИОТЕРАПИЯ В ЛЕЧЕНИИ БОЛЬНЫХ ЭХИНОКОККОЗОМ ПЕЧЕНИ.....23

Матназарова Гульбахор Султановна. Саидалиев Саидмурод Саидганиевич. Ахророва Чарос Ботиржон кизи. Мирзабоев Дилмурод Собирович. Магзумов Хамидулла Баширович.

ОЧАГИ ЧУМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ И СОСЕДНИХ С НИМ ТЕРРИТОРИЯХ.....25

Убайдуллаева З.И., Адиллов Ш.Ф

ПРИМЕНЕНИЕ КЛЕТОЧНОЙ ТЕРАПИИ У ОНКОЛОГИЧЕСКИХ БОЛЬНЫХ ПОСЛЕ ХИМИОТЕРАПИИ31

Холмирзаев О.Н., Назарова Н.З.

ОТКРЫТЫЕ РАН КИСТИ С ДЕФЕКТОМ МЯГКИХ ТКАНЕЙ И ИХ ЛЕЧЕНИЕ.....33

ENVIRONMENTAL PROTECTION

Taha Karaca¹ Nedim ÖZDEMİR², Elmina GADİROVA³, Ahmet DEMİR⁴

DETERMINATION OF SOME ECOLOGICAL PARAMETERS IN DALYAN CHANNELS (KÖYCEĞİZ-MUĞLA).....40

CHEMICAL SCIENCES

Imanova N.A., Bayramova S.S., Mamedova S.G., Askerova T.N., Mamedova N.A.

INVESTIGATION OF THE SORPTION OF N-BUTYLAMINE ON NATURAL AND MODIFIED DIATOMITE.....42

СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

PEDAGOGICAL SCIENCES

Гильманшина Сурия Ирековна, Сагитова Римма Надировна, Шакирова Руфина Наилевна ЦИФРОВЫЕ РЕСУРСЫ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ	44
Nəsibova Afaq Bəxtiyar qızı AZƏRBAYCANDA YAŞLILARIN TƏHSİLİNİN İNKİŞAF TENDENSİYALARI.....	46
Ruziev Rustam Ruzimuradovich THE ROLE OF DISTANCE EDUCATION IN TEACHING FIRE SAFETY RULES.....	48

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

Kamala Gahramanova Kamal TOLERANTLIQ PRINSIPLƏRİ BƏYANNAMƏSİNDƏ TƏRBİYƏ MƏSƏLƏLƏRİ.....	52
---	----

HISTORICAL SCIENCES

İsgəndərov Anar Camal AZƏRBAYCAN 70 İLLİK SOVET DÖNƏMİNDƏ.....	53
Qasimova Sevinc Bünyad qızı AZƏRBAYCAN MAARİFÇİLİK HƏRƏKATINDA XEYRİYYƏ CƏMİYYƏTLƏRİNİN YERİ VƏ ROLU (XIX yüzilliyin sonu XX yüzilliyin əvvəlləri).....	55
Iqbal Ağayev “GÜVƏNLİ BÖLGƏ”: YENİ OSMANÇILIQ, YOXSA PRAQMATİK XARİCİ SİYASƏT.....	57

CULTURAL STUDIES

Həmidə Ömərova İNCƏSƏNƏTDƏ FRUSTRASIYA ANLAYIŞI VƏ ONUN MÜXTƏLİF KINO CƏRƏYANLARINDA TƏTBİQİ.....	59
Сафаева Сайера Рихсибаевна ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МІСЕ-АГЕНТСТВ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	61

PHILOLOGICAL SCIENCES

Fayziyeva Aziza Anvarovna ON THE USE OF SOME LEXICO-SYNTACTICAL DEVICES IN P.ABRAHAMS' NOVEL “THE PATH OF THUNDER”.....	64
Gubayeva Khurshida THE USE OF VULGARISM ON CHARACTER SPEECH IN KOREAN-UZBEK LITERATURE.....	66
Балтабаев Омирбай Осербаевич ТАХТАКӨПІР АТАМАСЫ ХӘМ ОНЫҢ КЕЛИП ШЫҒЫҢ ТАРИЙХЫ.....	68
Дүсбеков Дилмурод Абдуллаевич “АЛПОМИШ” ВА “МАНАС” ДОСТОНЛАРИНИНГ ҚИЁСИЙ ТАДҚИҚИ.....	70
Машхура Юлдашева ЭГА ЭРГАШ ГАПЛИ ҚҰШМА ГАПЛАРДА СИНТАКТИК СИНОНИМИЯ.....	74
Xəlilov Buludxan Əziz, Salifova Aytəkin Yusif SƏMƏD VURĞUNUN BƏDII DİLİNDƏ XƏLQİLİK PRINSIPI.....	76

ECONOMIC SCIENCES

Makhmudova Mukhlisa INNOVATIONS IN BANK RISK MANAGEMENT.....	77
Құрбонбекова Мохичехра Туробжановна ПУЛЛАР ТАКЛИФИНИ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ АМАЛДАГИ ХОЛАТИ.....	79
Hüseynova Gülnar Elmar QUBA-XAÇMAZ İCR-DƏ TURİZM SƏNAYE ZONASININ COĞRAFİ TƏDQİQİ.....	81

СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

JURISPRUDENCE

Ахтам Нусратиллоевич ЯКУБОВ

ЎЗБЕКИСТОНДА ТАШҚИ САВДО МУНОСАБАТЛАРИНИ ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ЎЗИГА
ХОСЛИГИ82

Ахтам Нусратиллоевич ЯКУБОВ

ТАШҚИ САВДО БИТИМЛАРИГА НИСБАТАН КОЛЛИЗИОН НОРМАЛАРНИНГ ҚЎЛЛАШ ТАРТИБИ ВА
ШАРТЛАРИ.....85

TECHNICAL SCIENCES

Талипов Миразиз Миркадирович

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫЕ ПЕРЕВОЗКИ ТУРИСТОВ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ.....89

DEVELOPMENT OF OTHER AREAS

Аманова Н. А., Алиева Н.Р.

КЛИНИКО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ У ДЕТЕЙ С ЗАБОЛЕВАНИЯМИ ТОНКОГО КИШЕЧ-
НИКА В РЕГИОНЕ ПРИАРАЛЬЯ.....94

Аманова Н. А., Алиева Н.Р.

РОЛЬ ВИТАМИНА Д ПРИ ЗАБОЛЕВАНИЯХ КИШЕЧНИКА У ДЕТЕЙ В РЕГИОНЕ ПРИАРАЛЬЯ.....96

Тилавова Муниса Махмудовна

ИСЛОМДА САВДО-СОТИҚ МАСАЛАЛАРИ98

Matkarimova Barno Habibullayevna

BASIC CONCEPTS AND THEORIES OF PRAGMATICS.....100

Farmonova M.F.

“QIYOMAT” – TABIAT VA JAMIYATNING OLTIN MUVOZANATI.....103

Halkuzieva Mokhira Asatullaevna

FIVE YEARS OF FERULA TADSHIKORUM M.PIMEN. AND FERULA FOETIDA (BUNGE) REGEL.....105

Mustafoev M.A.

PATENT SUDLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING DOLZARB JIHATLARI.....107

Мамадалиев Нусратилло Сайдазимович

МУҲАММАД ТАРАБЛУСИЙ ҲАНАФИЙНИНГ ИЛМИЙ МЕРОСИ.....111

Тилавова Муниса Махмудовна

ИСЛОМДА САВДО-СОТИҚ МАСАЛАЛАРИ114

Игамбердиев А.К., Усманова Г.Ф., Усманов Э.З.

ТУПРОҚНИНГ НАМЛИК ЗАХИРАСИ ВА УРУҒЛАРНИНГ УНИБ ЧИҚИШИГА СИФАТЛИ ИШЛОВ БЕ-
РИШНИНГ ТАЪСИРИ.....116

“QIYOMAT” – TABIAT VA JAMIYATNING OLTIN MUVOZANATI

Farmonova M.F.

Buxoro muhandislik texnologiya instituti akademik litseyi o'qituvchisi

Tabiat va jamiyat. Olam va odam. Aslida bir butunlikdan iborat, tanho bir qudrat mahsuli bo'lgan borliqni ikkiga ajratgan kuch bu Insondir. Tabiatning ajralmas bo'lagi, bir zarrasi bo'la turib, tabiat ichra o'z jamiyatini, olam aro o'z olamini yaratdi. Shu bilan kifoyalanmadi Hazrati Inson: borliq qonunlari ustidan hukmronlik qiluvchi bashariyat qonunlarini kashf qildi. Ayni shu nuqtada olamning oltin mezonlari buzila boshladi. Tabiat va jamiyat aro mutanosiblikka putur yetdi. Uyg'unlik buzilgan joyda esa adoqsiz fojialar ro'y beradi.

Murakkab badiiy tafakkur sohibi Chingiz Aytmatovning «Qiyomat» romanida xuddi shu fojialar asl holicha tasvirlangan. Asar ifoda markazida o'tkir umumbashariy g'oyalar - insoniylik, vatanparvarlik, e'tiqodda sobitlik, mehr-shafqat kabilar harakat qiladi. Asarning dunyoviy qiymati ham aslida shudir. Negaki, asardagi qahramonlar ayni bir millat doirasidan umumiy insoniyat doirasiga olib chiqilgan. Shu sabab «Qiyomat» ni qaysi xalq, qaysi millat o'qimasin, unda o'zini, o'z fojialarini ko'rganday bo'laveradi. «Qiyomat» romanining bosh g'oyasi mantig'ida taraqqiy qilayotgan jamiyatizning fojialarini, ularning ildizlarini ko'rsatib berish va shu bilan insoniyatni xabardor qilish, ogohlikka chorlash yotibdi. Adib insoniyat o'z qo'li bilan o'zini halokat sari yetaklayotgani, insoniy qiyofaning yo'qolayotgani, eng achinarlisi, bu barchamizning shundoq ko'z o'ngimizda, ishtirokimizda bo'layotgan esa-da, qarshilik ko'rsatmoqqa kuch topilmayotganidan iztirobga tushadi. Ch. Aytmatov faylasuf yozuvchi sifatida olamdagi har qanday fojia zamirida tabiat va jamiyatdagi azaliy mutanosiblikning darz ketishi bosh sabab bo'lib turganligini yoki, boshqacha aytganda, har qanday g'ayrimutanosiblik fojiaga sabab bo'lishini bor bo'y-basti bilan tasvirlaydi. Asar sarlavhasiga ko'zi tushgan har qanday insonda bu asar fojiali qismatlar haqida ekanligi borasida tasavvur uyg'onadi. Qiyomat - Ch.Aytmatov nega ilohiy mazmun kasb etuvchi bu so'zni sarlavha mavqeiga ko'tardi? Avvalo, «qiyomat» so'zining «O'zbek tilining izohli lug'ati»da izohlangan ma'nosiga diqqatni qaratsak: «Qiyomat – arabcha so'z bo'lib, diniy e'tiqodlarga ko'ra go'yo bu dunyo tugagach, u dunyoda hamma tirilib, so'roqqa to'planadigan kun, oxirat, mahshar. Ko'chma ma'noda : qiy-chuv, to'polon, ur-yiqit» (1;569).

Demak, bu so'z barcha bashar avlodi qilgan qilmishlari uchun oliy qudrat oldida javob beradigan kun, ma'nosini ifodalaydi. Bundan ko'rinib turibdiki, faqat shu so'zgina roman voqealari tasviriga, qahramonlar qismatiga mosdir. Avvalo, ta'kidlash joizki, asarning asl ruscha matnida sarlavha butunlay boshqa so'z bilan ifodalangan: «Plaxa». Bu so'z ruschadan tarjima qilinganda, «maqtal, kunda (qadimda o'limga hukm etilganlar boshi chopiladigan yog'och kunda)» degan ma'noni anglatadi. Asarning o'zbek mutarjimi Ibrohim G'afurov esa sarlavha uchun to'g'ridan-to'g'ri, so'zma-so'z tarjima beruvchi «Kunda» so'zi yoki «Qatl kundasi» birikmasini emas, balki mutlaqo boshqa «Qiyomat» so'zini tanlaydi. Negaki, faqat shu so'zdagina asarning butun matnida akslanuvchi sadoni sezish mumkin. Shu sabab kitobxon asar nomini o'qiboq sergak tortadi va romanni boshdan oxir qiyomatni anglash hushyorligi bilan o'qiydi. Bu esa asar bosh g'oyasining o'quvchi tomonidan tezroq idrok qilinishiga turtki beradi. Bu borada asarning o'zbek tilidagi jarangini sayqallagan tarjimon Ibrohim G'afurovning so'z tanlash borasidagi injiq tabiatiga tahsin aytmoq joiz. «Qiyomat»da tasvirlangan fojialar, halokatlarda bu dunyodagi - tiriklar olamidagi qiyomat ko'rinishlari, lavhalaridir.

Asardagi Iso Masih obrazi tilida bu g'oya quyidagicha ifoda topadi: «Yaxshilikka qarshi, odam tabiatiga qarshi olam yaratilgandan buyon Yer yuzida ro'y bergan barcha dahshatli gunohi azimlar nima, bularning qayeri Qiyomat kun so'rog'idan kam?» (3;413) Insoniyat nega u dunyodagi qiyomat kunidan qo'rqa turib, o'z olamida qiyomatlar qiladi? O'zi sabab qo'payotgan qiyomatlarning oldini olish, to'xtatish, jilla qursa, buning Yer yuzidagi qiyomat ekanini tushunmoqqa ojizlik qilayotgan Bani bashar yagona Ilohning qudratli qiyomatini tasavvur qilmog'i mahol emasmi? Asar boshidan to so'ng nuqtasiga qadar kitobxon tafakkurini ana shunday savollar tinch qo'ymay, javob talab

qilaveradi. Sanoqli o'rindagina tilga olingan "qiyomat" so'zining qudratli ohangi asar boshdan oxiriga qadar har sahifa, har misra qatida jaranglayveradi. Afsuski, bu qiyomatga Xalqning nodir xilqati – inson qilmishlari sababdir. Asarda borliq fojialari sababkori deya odamzot talqin qilinadi va asl fojia ochib beriladi.

«Qiyomat» asaridagi alohidalik xususiyati kishilik jamiyatining 2000 yillik tarixiga daxldorligidadir. Romandagi voqealarning real maydoni XX asr oxirlariga to'g'ri keladi. Yozuvchi asarning bir o'rnida bunga aynan ishora qilgan: «Ushbu hodisot ro'y bergandan buyon 1950 yil o'tganiga qaramay, sira buni aqliga sig'dirolmas..» (3;423) Agar «ushbu hodisot» deganda Iisus Xristosning xochga tortilish voqeasi nazarda tutilayotgani va bunda payg'ambarning 33 yoshda bo'lganini, bugungi taqvim asosi Iisus Xristos – Iso Masihning tavallud yili ekanini inobatga olsak, $33+1950=1983$ -yil kelib chiqadi. Demak, asarning bosh voqealari ayni shu yil atroflarida yuz beradi. Ammo yozuvchi qismat fojialari sirini ancha olis davrlardan – Iso Masih yashagan yillar sabog'idan qidiradi. Boshqa bir o'rinda sovet hokimiyatiga qarshi kurashgan Guram Jo'xadze taqdirini taftish qiladi. Biroq kitobxon makon va zamon uzra qoqilmasdan, surinmasdan, ortiqcha hayratga tushmasdan tafakkur qilaveradi. Tarix voqealari oqimining kirib kelishi unga xalal bermaydi, balki asar mohiyatini, yozuvchi dilso'zini yanada teranroq anglaydi. «Qiyomat» romanidagi voqealar tabiatdan – jamiyatga, jamiyatdan – tabiatga yo'nalishida rivojlanadi. Bu esa bu ikki tushunchaning aslida bir butun ekanligi, biri ikkinchisiz mavjud bo'la olmasligiga urg'u beradi. «Qiyomat» romanini yozishda ham adib o'z uslubiga sodiq qoladi. Turfa taqdirlar tasviriga bag'ishlangan «Qiyomat» romanida yozuvchi Ch.Aytmatov olam va odam haqidagi falsafiy qarashlarini zohir etgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

O'zbek tilining izohli lug'ati. II jild. – M.: Rus tili, 1982. – 715 b.

Rashidov A. Chingiz Aytmatovning badiiy olami. - T.: O'qituvchi, 2008. – 183 b.

Aytmatov Ch. Asrga tatigulik kun. Qiyomat. - T.: G'afur G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1989. – 559 b.